Gemeente Borger-Odoorn

Nota van uitgangspunten Warmteprogramma

Gemeente Borger-Odoorn

Versie: 12-08-2025

Inhoud

1. Het warmteprogramma 3
1.1 De nota van uitgangspunten 3
1.2 Wat is een warmteprogramma? 3
1.3 Aanleiding en doel 3
2. Uitgangspunten 4
2.1. We starten in de buurt en zetten de inwoner centraal 5
2.2. We nemen de regie, in het publieke belang 5
2.3. We communiceren open en helder 5
2.4. We durven te doen en leren onderweg 6
2.5. We haken aan bij wat er al speelt 6
2.6. We meten slim, leren snel en sturen bij waar nodig 6
3. Resultaat 7
3.1. Strategische en beleidsmatige resultaten 7
3.2. Operationele resultaten 7
3.3. Inhoudelijke resultaten 7
4. Kanttekeningen 8
6. Wet- en regelgeving 8
Omgevingswet 8
Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) 9
Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) 9
5. Planning 10
Belangrijke data 10

1. Het warmteprogramma

1.1 De nota van uitgangspunten

Het opstellen en vaststellen van het warmteprogramma is een bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders. De gemeenteraad stelt het warmteprogramma niet vast, maar kan wel kaders meegeven waar het college rekening mee moet houden. Het onderliggende document is de nota van uitgangspunten voor het warmteprogramma. Hiermee legt de gemeenteraad haar uitgangspunten en kaders vast voor het schrijven van het warmteprogramma.

1.2 Wat is een warmteprogramma?

Het warmteprogramma is een gemeentelijk programma onder de Omgevingswet waarmee de gemeente de plannen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving in de komende 10 jaar vastlegt. Het warmteprogramma geeft een integrale en gebiedsgerichte uitwerking van de energietransitie, gericht op het aardgasvrij maken van wijken en buurten. We beschrijven in welke gebieden we de komende tien jaar aan de slag gaan en wat de kaders van onze aanpak zijn.

Het warmteprogramma is de verplichte opvolger van de Transitievisie Warmte die de gemeenteraad van Borger-Odoorn in 2022 heeft vastgesteld. Naar verwachting wordt het warmteprogramma wettelijk verplicht gesteld en gelden er specifieke eisen ten aanzien van inhoud en proces.

Na het schrijven van het warmteprogramma volgen (nog uit te werken) uitvoeringsplannen, waarin concreet wordt beschreven welke alternatieve warmtevoorziening in een gebied wordt gekozen en op welke termijn het gebied aardgasvrij zal zijn. Het warmteprogramma wordt hierbij gebruikt. Het warmteprogramma vormt daarmee een belangrijk instrument voor de sturing, planning en communicatie richting inwoners, gebouweigenaren, ondernemers en andere betrokken partijen.

1.3 Aanleiding en doel

Gemeente Borger-Odoorn zet in op een aardgasvrije toekomst. Dit betekent dat woningen en andere gebouwen niet langer met aardgas worden verwarmd, maar op een duurzame wijze zonder aardgas. Deze ambitie is onderdeel van het Nationale Klimaatakkoord en is gericht op het verminderen van CO_2-uitstoot om klimaatverandering tegen te gaan.

In 2022 heeft de gemeenteraad de Transitievisie Warmte vastgesteld, waarin zij heeft vastgelegd dat Borger-Odoorn uiterlijk in 2050 volledig aardgasvrij wil zijn. Het warmteprogramma is de verplichte opvolger van deze visie en maakt onderdeel uit van de landelijke afspraken en wetgeving, zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord en de Regionale Energiestrategieën (RES).

Daarnaast draagt het warmteprogramma bij aan de regionale en gemeentelijke duurzaamheidsambities, zoals geformuleerd in de duurzaamheidsagenda van Borger-Odoorn tot 2030. Het programma is een belangrijke stap richting de doelstelling om uiterlijk in 2050 volledig aardgasvrij te zijn. Landelijke regelgeving verplicht het bevoegd gezag om het warmteprogramma uiterlijk 31 december 2026 vast te stellen.

Samengevat vereist het Rijk de volgende onderdelen:

1. Het vertalen van de gemeentelijke ambitie naar een uitvoerbare aanpak voor het aardgasvrij maken van de gehele gebouwde omgeving vóór 2050, inclusief woningen, maatschappelijk vastgoed en bedrijven.
2. Het bieden van handelingsperspectief aan bewoners, gebouweigenaren, ondernemers en samenwerkingspartners, met duidelijke verwachtingen en tijdspaden.
3. Het in kaart brengen van de warmtevraag en duurzame warmtebronnen, op basis van regionale warmtediagnoses en lokale data.
4. Het evalueren en uitwerken van de Transitievisie Warmte (TVW), waarbij voortgang meetbaar wordt gemaakt en periodiek geëvalueerd kan worden.
5. Het opstellen van een gebiedsgerichte planning voor de komende 10 jaar, waarin per wijk of gebied wordt bepaald of de aanpak collectief, individueel of buiten scope is.
6. Het verduidelijken en borgen van de gemeentelijke regierol, in lijn met nieuwe wetgeving zoals de Wet collectieve warmte (Wcw) en Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw).

I In cijfers de opgave waar we voor staan m.b.t. de gebouwde omgeving:

Gebouwde omgeving aardgasvrij	Circa 500
Gebouwde omgeving met aardgaswarmte	Circa 13.500
Totaal	Circa 14.000

Fig. 1: Gebouwde omgeving Borger-Odoorn. ***Let op****: De bovenstaande cijfers zijn voorlopige schattingen en kunnen nog wijzigen. Ze zijn bedoeld om de grootte van de opgave te illustreren. Definitieve aantallen worden bepaald na verdere analyse en afstemming met partners.*

2. Uitgangspunten

In de Transitievisie Warmte zijn uitgangspunten opgesteld voor de warmtetransitie. We hebben deze uitgangspunten herijkt en uitgebreid. Hierdoor maken we duidelijk wat de gemeente Borger-Odoorn belangrijk vindt in de warmtetransitie. Uiteindelijk worden de uitgangspunten gevisualiseerd, zodat deze aanspreken en begrijpelijk zijn.

Voorbeeld vormgeving

Onze uitgangspunten zijn:

2.1. We starten in de buurt en zetten de inwoner centraal

We beschouwen de warmtetransitie als een intensief sociaal vraagstuk, dat begint bij de inwoners. De gemeente neemt de regierol in de buurtaanpakken. We werken een integrale aanpak uit die werkt op buurtniveau.

- We kiezen, waar mogelijk, voor een gemeentelijk uitvoeringsplan, waarin de wijkuitvoeringsplannen (WUPs) worden opgenomen. In het warmteprogramma geven we de kaders voor een buurtaanpak.
- De buurtaanpak is het fundament: we zetten in op langdurige aanwezigheid in wijken en dorpen, gericht op vertrouwen, samenwerking en maatwerk.
- Aandacht voor energiearmoede: de warmtetransitie mag ongelijkheid niet vergroten. We verbinden waar mogelijk de warmtestrategie met de lokale isolatieaanpak en ondersteuning van inwoners met beperkte middelen.
- Stevige ondersteuning van bewonersinitiatieven: we investeren in het faciliteren, ondersteunen en verbinden van lokale ideeën en initiatieven. We richten ons hierbij op collectieve projecten waar ruimte is voor individuele wensen, tempo en draagkracht.
- Pilots in buurten of dorpen: we starten op kleine schaal, leren in de praktijk en schalen waar mogelijk op.

2.2. We nemen de regie, in het publieke belang

De gemeente neemt een actieve regierol, gebaseerd op het publiek belang:

- We starten zoveel mogelijk daar waar al energie en initiatief aanwezig is in de samenleving. Tegelijkertijd erkennen we dat dit niet altijd voldoende is. We ondersteunen actief en we durven keuzes te maken in het publieke belang.
- We nemen deel in samenwerkingsverbanden en afspraken met netbeheerders, woningcorporaties, bewonerscollectieven en andere partners.
- Zelf doen we ook mee: via het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed en, waar relevant, deelname aan collectieve warmtebedrijven en/of -oplossingen.
- We nemen een duidelijk standpunt in m.b.t. wet- en regelgeving, o.a. de Wet collectieve warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wciw).

2.3. We communiceren open en helder

We richten ons op werken aan vertrouwen en betrokkenheid:

- Participatie is een belangrijke pijler binnen het warmteprogramma en de uiteindelijke uitvoeringsplannen. Een succesvolle energietransitie vraagt om samenwerking met inwoners en andere betrokkenen.
- We starten een duidelijke campagne voor een aardgasvrij Borger-Odoorn.
- We communiceren over wat we al weten, wat nog onzeker is, en wanneer meer duidelijkheid te verwachten is.
- We doen ons best om transparant te zijn en het gesprek aan te gaan waar dat gewenst of nodig is. Daarbij proberen we zo goed mogelijk aan te sluiten bij de participatie- en communicatiebehoeften van betrokkenen. Op die manier hopen we wederzijds begrip te versterken, lokale kennis te benutten en het draagvlak voor de energietransitie te vergroten.
- Als het ontwerp-warmteprogramma ter inzage wordt gelegd, wordt dit breed gedeeld en bekendgemaakt onder onze inwoners. We zorgen ervoor dat alle belanghebbenden op laagdrempelige wijze kennis kunnen nemen van het programma en de mogelijkheid krijgen om hun reacties en aandachtspunten in te brengen.

2.4. We durven te doen en leren onderweg

We willen ruimte creëren voor vernieuwende ideeën en technieken, ook als die nog niet breed worden toegepast:

- We brengen de nu bekende alternatieve warmtebronnen in kaart en geven aan waar en op welke termijn verdiepend onderzoek wenselijk is. We onderzoeken daarbij ook de inzet van warmtebronnen die mogelijk op dit moment nog niet rendabel zijn.
- Het programma gaat uit van oplossingsrichtingen die zo veel als mogelijk passen bij ons landelijk gebied: elektrificatie is wellicht niet realistisch voor het gehele gebied.
- We werken zo veel mogelijk samen met het lokale en regionale bedrijfsleven.
- We onderzoeken nieuwe vormen van collectiviteit, zoals energiecoöperaties, buurtwarmtenetten of hybride systemen, en organisatievormen zoals een mogelijke energiegemeenschap (netwerk).
- We werken samen met kennisinstellingen en innovatiepartners, stellen ons open voor innovatieve projecten, en bieden hiervoor ruimte aan ondernemers.
- We ontwikkelen kaarten die per gebied en mogelijk per adres inzicht geven in plannen en mogelijke warmte-oplossingen.
- We streven naar efficiënte kennisuitwisseling.

2.5. We haken aan bij wat er al speelt

We gebruiken koppelkansen en hanteren een integrale aanpak. We stemmen goed af met:

- Lopende interne programma's en projecten zoals programma Duurzaamheid en andere afdelingen (bijv. Sociaal Domein, Fysieke Leefomgeving, Wonen).
- Externe programma's zoals de RegioDeal, Volkshuisvestingsfonds, SPUK-regelingen.
- We zoeken naar samenwerking over gemeentegrenzen heen: op provinciaal niveau en met buurgemeenten.

2.6. We meten slim, leren snel en sturen bij waar nodig

We werken zoveel mogelijk datagedreven. Zo weten we of we de goede dingen doen.

- Om onze inzet meetbaar te maken, voeren we eerst een nulmeting uit. Hiermee leggen we een basis om de betrokkenheid, kennis en houding van inwoners ten aanzien van de warmtetransitie te volgen. Deze nulmeting wordt periodiek herhaald (elke X jaar) om de effectiviteit van onze aanpak te kunnen volgen en waar nodig bij te sturen.
- Data wordt gebruikt voor sturing, evaluatie en het tijdig bijstellen van beleid.
- We spelen in op ontwikkelingen zoals nieuwe technologieën en wijzigingen in wet- en regelgeving.

3. Resultaat

Het resultaat is een warmteprogramma waarin de gemeente beschrijft hoe zij van plan is om te komen tot een aardgasvrije gemeente. De onderstaande resultaten vormen de verwachte opbrengsten van het warmteprogramma, onder voorbehoud van ontwikkelingen en keuzes in het vervolgproces:

3.1. Strategische en beleidsmatige resultaten

- Een vastgesteld warmteprogramma dat richting geeft aan de uitvoering van de warmtetransitie voor de komende 10 jaar.
- Daaruit volgend: een raming van de benodigde financiële middelen en ambtelijke capaciteit voor de gekozen gebieden.
- Verankering in gemeentelijk beleid, inclusief inbedding onder de Omgevingswet en aansluiting op de Omgevingsvisie.
- Een gemeentelijk standpunt over de inzet van nieuwe wetgeving (zoals Wcw en Wgiw), inclusief de inzet van regie-instrumenten.

3.2. Operationele resultaten

- Een participatie- en communicatieaanpak en campagne, afgestemd op de participatie- en communicatiebehoeften van de belanghebbenden.
- Een uitwerking van een integrale buurtaanpak gericht op draagvlak, maatwerk en verbinding met andere opgaven.
- In het Warmteprogramma leggen we de basis neer voor de Wijkuitvoeringsplannen. Deze Wijkuitvoeringsplannen vormen de uitvoering van het Warmteprogramma.

3.3. Inhoudelijke resultaten

- Inzicht in de beschikbare en potentiële duurzame warmtebronnen binnen de gemeente.
- Een gebiedsgerichte analyse waarin per gebied wordt aangegeven:
    - Waar een collectieve warmteoplossing kansrijk is, inclusief behoefte aan vervolgonderzoek.
    - Waar geen collectieve oplossing mogelijk is, maar wel een collectieve buurtaanpak of een ondersteuningsprogramma (bijv. isolatie) wenselijk is.
    - Welke gebieden voorlopig buiten de scope vallen.
- Een kaart die per gebied en mogelijk per adres inzicht geeft in plannen en mogelijke warmte-oplossingen, inclusief bijbehorende voor- en nadelen.

4. Kanttekeningen

Bij de verdere uitwerking van het warmteprogramma zijn er enkele belangrijke aandachtspunten en onzekerheden die gedurende het proces nadrukkelijk gemonitord en meegewogen moeten worden:

- Er zit tijdsdruk op het schrijven van het warmteprogramma, omdat het Rijk verplicht dat het uiterlijk eind 2026 wordt vastgesteld. Dit kan invloed hebben op de te maken keuzes en de scope van het programma.
- Op het moment van schrijven is nog geen budget begroot voor het uitvoeren van het warmteprogramma. Dit volgt in de financiële raming van het programma.
- Veranderende landelijke kaders of financiering: De Wcw en de Wgiw zijn nog in ontwikkeling. Nationale beleidskeuzes, wijzigingen in subsidieregelingen of budgetten kunnen daarnaast ook de uitvoeringsruimte en prioriteiten beïnvloeden. Het is van belang om hierop bestuurlijk en ambtelijk wendbaar te blijven.
- Onzekerheid over kosten en betaalbaarheid voor inwoners: de kosten van infrastructuur, techniek en collectieve oplossingen zijn nog onzeker en mede afhankelijk van landelijke subsidies, marktontwikkelingen en technische doorbraken. Dit vraagt om flexibiliteit en duidelijke communicatie.
- Beperkte (ambtelijke) capaciteit: zowel binnen de gemeentelijke organisatie als bij samenwerkingspartners (zoals netbeheerders, corporaties en lokale initiatieven) kunnen capaciteit en prioriteit een knelpunt vormen.
- Draagvlak en tempo verschillen per gebied: voortgang verschilt per wijk of dorp en is sterk afhankelijk van inwoners. Gebrek aan vertrouwen of initiatief kunnen de uitvoering vertragen.
- Er is veel onduidelijk met betrekking tot een plan-MER. We moeten eerst onderzoeken of ons warmteprogramma plan-MER plichtig is. Landelijk is nog veel onduidelijk. Het wordt een uitdaging om, als het programma MER plichtig is, op tijd een plan-MER op te stellen. Dit is ook erg kostbaar. Door de onduidelijkheid zijn deze kosten nog niet geraamd.
- De uitgangspunten zijn geschreven met de kennis van nu: bijstelling kan vereist zijn en zal afgestemd worden met de stuurgroep duurzaamheid.

6. Wet- en regelgeving

Op dit moment is wet- en regelgeving rondom de warmtetransitie nog in ontwikkeling. Volgens de verwachte wetgeving wordt het warmteprogramma een verplicht programma onder de Omgevingswet. Volgens het wetsvoorstel Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) moeten uiterlijk eind 2026 alle gemeenten hun warmteprogramma hebben vastgesteld en elke 5 jaar herijken. Het wetsvoorstel Wgiw en het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) kunnen nog worden aangepast. Uit de huidige en verwachte wetgeving vloeit een aantal verplichtingen en vereisten voort over de inhoud van een warmteprogramma en het proces rondom de totstandkoming daarvan:

<u>Omgevingswet</u>

De Omgevingswet stelt eisen aan ieder programma, dus ook aan het warmteprogramma. Deze vereisten zijn voornamelijk procedureel van aard:

- Het programma wordt vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders.
- Bij het vaststellen van een programma wordt aangegeven hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.

- De voorbereiding van de besluitvorming over het warmteprogramma moet volgens de uniforme openbare voorbereidingsprocedure plaatsvinden.

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)
Met de Wgiw wordt het warmteprogramma als verplicht programma in de Omgevingswet opgenomen. Dit betekent dat iedere gemeente een warmteprogramma moet vaststellen. Het wetsvoorstel voor de Wgiw geeft gemeenten ook een aanwijsbevoegdheid. Hiermee kunnen gemeenten gebieden aanwijzen die op termijn overgaan op een duurzame warmtevoorziening ter vervanging van het aardgas. Voor die gebieden bepaalt de gemeente in het omgevingsplan dat er op een bepaald moment niet langer gebruik mag worden gemaakt van aardgas en dat het transport van aardgas door de netbeheerder wordt beëindigd. In het Warmteprogramma moet de gemeente aangeven hoe zij de aanwijsbevoegdheid gaat inzetten.

Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw)
Het bijbehorende Bgiw stelt eisen aan de vaststellings- en actualisatietermijn en de inhoud van het warmteprogramma:

- Het eerste warmteprogramma wordt vastgesteld uiterlijk 31 december 2026.
- Het warmteprogramma wordt ten minste elke 5 jaar geactualiseerd.
- Het eerste warmteprogramma heeft betrekking op de periode tot 31 december 2035. Voor daaropvolgende warmteprogramma's verschuift dit telkens 5 jaar.

5. Planning

Planning																			
	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
Fase 1: Voorbereiding																			
Fase 2: Uitwerking warmteprogramma																			
Fase 3: Toetsing en verfijning warmteprogramma																			
Fase 4: Vaststelling warmteprogramma																			

Belangrijke data
De data in 2026 worden herijkt zodra de agenda bestuurlijke besluitvorming 2026 bekend is.

Fase 1: Voorbereiding
10-07-2025 Plan van Aanpak (PvA) warmteprogramma in Stuurgroep Duurzaamheid
10-07-2025 t/m 25-08-2025 Verwerken opmerkingen PvA
02-09-2025 PvA warmteprogramma naar College van B&W
16-10-2025 Nota van Uitgangspunten ter vaststelling naar Gemeenteraad voor het meegeven van kaders
Mijlpaal: vastgesteld PvA door College van B&W en vastgestelde nota van uitgangspunten door gemeenteraad

Fase 2: Uitwerking warmteprogramma
16-10-2025 t/m 30-06-2026 warmteprogramma uitwerken
Mijlpaal: concept warmteprogramma

Fase 3: Toetsing en verfijning warmteprogramma
30-06-2026 Concept warmteprogramma naar Stuurgroep Duurzaamheid
19-08-2026 Concept warmteprogramma naar College van B&W
Sept 2026 Concept warmteprogramma ter kennisgeving naar Gemeenteraad
Mijlpaal: ontwerp-warmteprogramma

Fase 4: Vaststelling warmteprogramma
Okt '26 Kennisgeving ontwerp-warmteprogramma publiceren
Okt '26-12'26 Ter inzagelegging ontwerp-warmteprogramma (6wkn)
Dec '26 Vaststellen warmteprogramma door College van B&W
Dec '26 Besluit vaststelling warmteprogramma publiceren in het gemeenteblad.
Mijlpaal: vastgesteld warmteprogramma